

การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา
ในกลุ่มโรงเรียนแม่กุ-มหาวัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
MANAGEMENT ACCORDING TO THE GOOD GOVERNANCE
OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN THE MAE KU-MAHAWAN
SCHOOL GROUP UNDER THE TAK PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

¹นัทพร สอนคุ่ม, ²สังวาร์ วังแจ่ม, ³ทัศนีย์ บุญมาภิ และ ⁴สุรศักดิ์ สุทธสิริ
¹Naladthaporn Sonkum, ²Sangwan Wangcham, ³Tasnee Boonmaphi
and ⁴Surasak Suttasiri

¹มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่, ประเทศไทย
¹North-Chiang Mai University, Thailand

¹katoon_kn@hotmail.com, ²sungw_edg@yahoo.co.th, ³tesnee99@gmail.com,
⁴surasak@northcm.ac.th

Received : March 6, 2023; Revised : March 28, 2024; Accepted : April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล และเพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่กุ-มหาวัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูจำนวน 118 คน ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้ ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักคุณธรรม ด้าน

¹ นักศึกษา, หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

² อาจารย์ ดร., หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

³ อาจารย์ ดร., หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

⁴ อาจารย์ ดร., หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

หลักนิติธรรม ด้านหลักความคุ้มค่า ด้านหลักการมีส่วนร่วม และด้านหลักความรับผิดชอบต่อตามลำดับแนวทางในการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษามีแนวทางดังนี้ ผู้บริหารควรมีการจัดประชุม เพื่อชี้แจง กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ของสถานศึกษาให้แก่บุคลากรทางการศึกษาทราบ แบ่งงานให้บุคลากรในสถานศึกษาตามความเหมาะสม ชี้แจงประชาสัมพันธ์การดำเนินงานกิจการต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้บุคคลภายนอกได้รับรู้ และสร้างเครือข่ายกับบุคคลในชุมชน สื่อสารประชาสัมพันธ์ถึงวัตถุประสงค์และแนวทางการดำเนินงานของกิจกรรมเพื่อเชิญชวนผู้ปกครองและชุมชนให้มาร่วมกิจกรรมของสถานศึกษา ผู้บริหารเป็นผู้นำในการรับผิดชอบและแก้ไขปัญหาผลที่เกิดขึ้น และส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษามีการนำวัสดุในท้องถิ่นมาจัดทำสื่อการเรียนการสอน

คำสำคัญ :การบริหารสถานศึกษา, หลักธรรมาภิบาล, การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล

Abstract

The purpose of this study was to study the conditions of management according to the principles of good governance and to study the guidelines for the development of management according to the principles of good governance of school administrators in the Mae Ku-Mahawan School Group under the Tak Primary Educational Service Area Office 2. The sample included 118 administrators and teachers. The informants in the interview included 5 school administrators. The tools used were questionnaires and interviews. The statistics used included percentage, mean, standard deviation, and content analysis. The results revealed that the management according to the principles of good governance in overall, was at a high level. When considering each aspect, it was at a high level in all aspects as follows: transparency, morality, rule of law, cost-effectiveness, participation, and responsibility, respectively. Guidelines for the development of management according to the principles of good governance were as follows: The administrator should hold a meeting to clarify the rules and regulations of the school to educational personnel, divide the work to personnel in the school as appropriate, clarify the public relations of the operation of the school for outsiders to be aware of and network with people in the community, communicate the objectives and guidelines of the activity to invite parents and the community to participate in the activities of the school. The administrator should be a leader in taking responsibility and solving problems and encourages personnel in the school to bring local materials to prepare educational materials.

Keywords : school management , good governance ,management according to the principles of good governance

บทนำ

การบริหารสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยหลักการบริหารจัดการที่ดี การบริหารการศึกษานับเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาที่ต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับเป้าหมายและนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการขับเคลื่อนกระบวนการจัดการศึกษาให้ดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ดังนั้นผู้บริหารควรมีหลักคุณธรรมจริยธรรมในการบริหารการศึกษาอย่างโปร่งใส มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ซึ่งจะส่งผลให้การบริหารมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล นอกจากนี้แล้วยังทำให้บุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องศรัทธาและเชื่อมั่นในสถานศึกษานั้นๆ ดังนั้นจะขาดเสียมิได้ คือการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาล เพราะเนื่องจากหลักธรรมาภิบาลคือคุณธรรมของนักปกครองนักบริหารที่ดี (Good Governance) ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 หลักธรรมาภิบาลยังเป็นแนวคิดสำคัญในการบริหารสถานศึกษา โลกในยุคปัจจุบันได้หันไปให้ความสนใจเกี่ยวกับเรื่องของหลักธรรมาภิบาลมากขึ้น เพราะหลักธรรมาภิบาลเป็นหลักธรรมสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาที่ควรพึงมีและปฏิบัติใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล บริหารงานด้วยความเที่ยงธรรม สุจริต โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ บริหารงานอย่างมีจิตสำนึกในการทำงาน มีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ได้กระทำ พร้อมทั้งจะตอบคำถาม หรือตอบสนองต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และพร้อมที่จะรับผิดชอบต่อผลที่ตามมา มีศีลธรรมจริยธรรมในการทำงาน ซึ่งจะส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษามีหลักธรรมในการบริหารสถานศึกษาที่ดี

อย่างไรก็ตามการบริหารสถานศึกษาในปัจจุบันยังพบปัญหาสำคัญที่เกิดจากการบริหารจัดการสถานศึกษาที่ผิดพลาดซึ่งไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่สถานศึกษา ส่งผลให้ไม่ประสบความสำเร็จบรรลุถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนมากขาดการนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้และบูรณาการในการบริหารและจัดการศึกษา เพื่อให้การบริหารจัดการภายในสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ หลักธรรมดังกล่าว ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) ความรับผิดชอบ 6) หลักความคุ้มค่า (ปารีชาติ เทพอารักษ์, 2550 อ้างถึงใน สิริินญา ศิริประโคน, 2561)

จากการศึกษารายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self Assessment Report) ปี 2565 ของโรงเรียนต่าง ๆ ในกลุ่มโรงเรียนแม่กุ-มหาวัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาดาก เขต 2 ประกอบด้วย โรงเรียนบ้านเจดีย์โคะ พบว่า ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ชุมชนและหน่วยงานอื่น ๆ ได้มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียน ควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้มีความเข้มแข็ง มีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อผลการจัดการศึกษาและการขับเคลื่อนคุณภาพการจัดการศึกษา (โรงเรียนบ้านเจดีย์โคะ, 2566) โรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุน้อย พบว่า ผู้บริหารต้องมีการวางแผนการบริหารสถานศึกษาและสร้างความร่วมมือกับบุคลากรในสถานศึกษา เนื่องจากสถานศึกษายังมีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนด ครูผู้สอนมีภาระงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมากเกินไป ใช้เวลาในการร่วมกิจกรรม

หรือโครงการต่าง ๆ มากเกินทำให้ครูมีเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่เต็มที่ นอกจากนี้ยังขาดแคลนครูในบางกลุ่มสาระการเรียนรู้ และสถานศึกษามีสื่อทางด้านเทคโนโลยีไม่เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอนจึงทำให้พบอุปสรรคในด้านการจัดการเรียนการสอน (โรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อย, 2566) โรงเรียนบ้านห้วยไม้แป้น พบว่า ผู้บริหารควรบริหารจัดการให้สถานศึกษามีอาคารและห้องปฏิบัติการที่เพียงพอและเหมาะสมต่อการจัดการเรียนรู้ กระตุ้นให้บุคลากรของสถานศึกษามีการพัฒนาตนเอง ควรมีการนิเทศ ติดตาม เกี่ยวกับงานของสถานศึกษา และมีการวางแผนการใช้อาคารเรียนให้มีความเหมาะสมกับความต้องการการใช้งาน (โรงเรียนบ้านห้วยไม้แป้น, 2566) และโรงเรียนบ้านถ้ำผาโต้ พบว่า ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคลากรในระดับเครือข่ายสถานศึกษา ด้วยกระบวนการ PLC เพื่อแลกเปลี่ยนทักษะประสบการณ์ เทคนิคการสอนและนวัตกรรม ควรมีการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาที่เหมาะสมอย่างต่อเนื่อง และเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วม และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคลากรภายในสถานศึกษา ระหว่างสถานศึกษากับครอบครัว รวมถึงชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง และควรมีการบริหารจัดการให้มีการจัดโครงการกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมให้ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม (โรงเรียนบ้านถ้ำผาโต้, 2565)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลมีบทบาทสำคัญต่อการจัดการศึกษาของสถานการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารจำเป็นที่จะต้องบริหารจัดการโดยให้ทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน ยึดการบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาลเพื่อให้เกิดความเป็นธรรม มีความโปร่งใส ไม่มีการนำเอาผลประโยชน์เข้าส่วนตัว คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม มีการบริหารการทำงานที่ยุติธรรม ได้รับการยอมรับและเชื่อถือ ซึ่งผู้ศึกษาค้นคว้าในฐานะที่เป็นครูผู้สอนจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่กุ่ม-มหวาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานการบริหารสถานศึกษาและเป็นองค์ความรู้ เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาได้นำผลการวิจัยไปใช้พัฒนาประสิทธิภาพของการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิผลอย่างยั่งยืนตลอดไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่กุ่ม-มหวาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่กุ่ม-มหวาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูของกลุ่มโรงเรียนแม่กุ-มหาวัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ในปีการศึกษา 2566 จำนวน 170 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูของกลุ่มโรงเรียนแม่กุ-มหาวัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ในปีการศึกษา 2566 จำนวน 118 คน โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan 1970) จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย (Proportional Simple Random Sampling) ตามสัดส่วนจำนวนผู้บริหารและครูของแต่ละโรงเรียน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ใช้กรอบแนวคิดที่ได้จากการสังเคราะห์องค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาลสำหรับสถานศึกษาตามแนวคิดของ น้ำเพชร บุญศรี (2560) สุกานดา สุไลมาน (2560) สิริินญา ศิริประโคน (2561) นิตยา คงเกษม (2562) ชันทอง ไทยทวี (2562) ชันแก้ว พรหมคำ (2564) มาสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ซึ่งมีหลักธรรมาภิบาลสำหรับสถานศึกษา 6 ด้าน ดังนี้ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ 6) หลักความคุ้มค่า

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่กุ-มหาวัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 6 หลัก ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ และ 6) หลักความคุ้มค่า โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Likert)

3.2 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยนำประเด็นที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดของแต่ละด้านมากำหนดเป็นประเด็นคำถามสัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ สถิติที่ผู้วิจัยใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การหาโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

การวิจัยเชิงคุณภาพ คือ การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่กุ-มทวีน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่กุ-มทวีน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่กุ-มทวีน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2		ระดับปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านหลักนิติธรรม	4.45	0.64	มาก
2	ด้านหลักคุณธรรม	4.46	0.67	มาก
3	ด้านหลักความโปร่งใส	4.47	0.67	มาก
4	ด้านหลักการมีส่วนร่วม	4.43	0.68	มาก
5	ด้านหลักความรับผิดชอบ	4.42	0.69	มาก
6	ด้านหลักความคุ้มค่า	4.45	0.69	มาก
โดยรวม		4.45	0.66	มาก

จากตาราง 1 พบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่กุ-มทวีน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีค่าเฉลี่ยในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านหลักความโปร่งใส รองลงมา ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักความคุ้มค่า ด้านหลักการมีส่วนร่วม และอันดับสุดท้าย คือ ด้านหลักความรับผิดชอบ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

ด้านหลักนิติธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารนำพระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ มาใช้ในการบริหารสถานศึกษา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือ ผู้บริหารชี้แจง แนะนำแนวทางการปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ให้บุคลากรมีความเข้าใจตรงกัน

ด้านหลักคุณธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารไม่แสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ ผู้บริหารมอบหมายงานให้บุคลากรปฏิบัติตามความสามารถ และความเหมาะสมทางด้านวิชาการ

ด้านหลักความโปร่งใส โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารมีความสุจริตใจมีระบบบริหารจัดการที่โปร่งใสสามารถตรวจสอบ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ ให้มีการเผยแพร่ข่าวสาร ประชาสัมพันธ์ถึงความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามภารกิจต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้ชุมชนได้ทราบเป็นระยะ

ด้านหลักการมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การดำเนินงานของสถานศึกษา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ สนับสนุนให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา

ด้านหลักความรับผิดชอบ โดยรวมอยู่ในระดับเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบให้บุคลากรได้ตรงตามความสามารถและมีความชัดเจน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ ผู้บริหารยอมรับผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานทั้งข้อดีและข้อเสีย

ด้านหลักความคุ้มค่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยรวมอยู่ในระดับเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ จัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่จะนำมาใช้ในการปฏิบัติงานตามความจำเป็น อยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ ส่งเสริมให้บุคลากรใช้วัสดุอุปกรณ์ในท้องถิ่นจัดทำสื่อการเรียนการสอน

2. แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่กุ-มหวุ่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ได้ผลดังนี้

ด้านหลักนิติธรรม ในประเด็นผู้บริหารชี้แจง แนะนำแนวทางการปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับ ให้บุคลากรมีความเข้าใจตรงกัน มีแนวทางการพัฒนา คือ ผู้บริหารควรมีการจัดประชุมบุคลากรทางการศึกษา เพื่อชี้แจง กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ของสถานศึกษาให้แก่บุคลากรทางการศึกษาทราบโดยทั่วกันและถือปฏิบัติที่ถูกต้อง

ด้านหลักคุณธรรม ในประเด็นผู้บริหารมอบหมายงานให้บุคลากรปฏิบัติตามความสามารถ และความเหมาะสมทางด้านวิชาการ มีแนวทางการพัฒนา คือ ผู้บริหารควรทำการวิเคราะห์ความสามารถ และประสบการณ์ของบุคลากรในงานที่จะมอบหมาย แบ่งงานให้บุคลากรในสถานศึกษาตามความเหมาะสม และมีการส่งเสริมให้บุคลากรทำงานร่วมกันเป็นทีม

ด้านหลักความโปร่งใส ในประเด็นผู้บริหารสนับสนุนให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา มีแนวทางการพัฒนา คือ ผู้บริหารมีการชี้แจงประชาสัมพันธ์ การดำเนินงานกิจการต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้บุคคลภายนอกได้รับรู้ มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เพื่อทำการเผยแพร่ข่าวสารและภาพกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา

ด้านหลักการมีส่วนร่วม ในประเด็นผู้บริหารสนับสนุนให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา มีแนวทางการพัฒนา คือ สถานศึกษามีการสื่อสารประชาสัมพันธ์ถึงงานของกิจกรรมอย่างชัดเจน เพื่อเชิญชวนผู้ปกครองและชุมชนให้มาร่วมกิจกรรมของสถานศึกษา สร้างพันธมิตรกับภาคีเครือข่ายในชุมชน และผู้ปกครอง

ด้านหลักความรับผิดชอบ ในประเด็นผู้บริหารยอมรับผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานทั้งข้อดีและข้อเสีย มีแนวทางการพัฒนา คือ ในสถานศึกษาหากมีการทำงานเกิดข้อผิดพลาด ผู้บริหารควรเป็นผู้นำในการรับผิดชอบและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น มีความรับผิดชอบต่อการทำงาน ผู้บริหารควรที่จะยอมรับและหาวิธีแก้ไข และพัฒนา เพื่อให้สถานศึกษามีการพัฒนาในทางที่ดีขึ้น

ด้านหลักความคุ้มค่า ในประเด็นผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรใช้วัสดุอุปกรณ์ในห้องเรียน จัดทำสื่อการเรียนการสอน มีแนวทางการพัฒนา คือ ผู้บริหารควรมีการส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษามีการนำวัสดุในห้องเรียนมาจัดทำสื่อการเรียนการสอน ส่งเสริมให้มีการจัดการอบรมเพื่อสอนวิธีการใช้วัสดุและอุปกรณ์ในห้องเรียน

อภิปรายผล

1. การศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่กุ-มหาวัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้ ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักความคุ้มค่า ด้านหลักการมีส่วนร่วม และด้านหลักความรับผิดชอบตามลำดับ

2. การศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่กุ-มหาวัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ได้ดังนี้

ด้านหลักนิติธรรม คือ ผู้บริหารควรมีการจัดประชุมบุคลากรทางการศึกษา ทำการชี้แจงเกี่ยวกับกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ของสถานศึกษาให้แก่บุคลากรทางการศึกษาทราบ เพื่อเป็นการชี้แจงให้ทราบโดยทั่วกันและถือปฏิบัติตาม และเป็นแบบอย่างที่ดี สอดคล้องกับ พงษ์ธร สิงห์พันธ์ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ พบว่า ด้านหลักนิติธรรมผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติตามกฎระเบียบของสถานศึกษาอย่างเคร่งครัดและต้องมีการลงโทษผู้ที่ทำผิดกฎระเบียบข้อบังคับอย่างจริงจัง และผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการประชุมเพื่อแนะนำและให้ความรู้แก่คณะกรรมการสถานศึกษาเกี่ยวกับกฎระเบียบ และข้อบังคับของสถานศึกษา

ด้านหลักนิคุณธรรม คือ ผู้บริหารควรทำการวิเคราะห์ความสามารถและประสบการณ์ของบุคลากรในงานที่จะมอบหมาย แบ่งงานให้บุคลากรในสถานศึกษาตามความเหมาะสม มีการส่งเสริมให้บุคลากรทำงานร่วมกันเป็นทีม สอดคล้องกับ ธวัชชัย โพธิ์ศรี, นเรศ ชันธะรี และไพฑูริ ลิ้งกา (2566) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ ด้านหลักคุณธรรม คือผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต จริงใจ ปฏิบัติให้เห็นเป็นที่ประจักษ์ และยึดมั่นในหลักคุณธรรม ต้องมีความเสียสละอดทนและจริงใจต่อผู้ร่วมปฏิบัติงานเสมอ อย่าเลือกปฏิบัติ

ด้านหลักความโปร่งใส คือ ผู้บริหารชี้แจงประชาสัมพันธ์การดำเนินงานกิจการต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้บุคคลภายนอกได้รับรู้ มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์เผยแพร่ข่าวสารและภาพกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา ทำการสร้างเครือข่ายกับบุคคลในชุมชน เพื่อเอาไว้อประชาสัมพันธ์เพื่อให้ชุมชนได้รับทราบเกี่ยวกับกิจกรรมและงานต่าง ๆ ของสถานศึกษา สอดคล้องกับ อภิเชษฐ

อยู่เทศ, เกษม แสงนนท และบุญเชิด ขำนิศาสตร์ (2566) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 หลักความโปร่งใส ผู้บริหารควรเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข่าวสารของหน่วยงานแก่บุคลากร ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสนับสนุนการบริหารงานใหม่มีความโปร่งใส ชื่อสัตย์ต่อหน้าที่การงาน

ด้านหลักการมีส่วนร่วม คือ สถานศึกษาควรมีการสื่อสารกับผู้ปกครองและชุมชน มีการเชิญชวนผู้ปกครองและชุมชนให้มาร่วมกิจกรรมของสถานศึกษา สร้างพันธมิตรกับภาคีเครือข่ายในชุมชน และผู้ปกครอง เพื่อขอความร่วมมือในการสนับสนุนและจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ กัลยาณี สีสารักษ์ และพิมลพรรณ เพชรสมบัติ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 หลักความมีส่วนร่วม ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสร้างบรรยากาศในการทำงานแบบมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้น ใจกว้างรับฟังและรู้จักเลือกความคิดเห็นที่ดี จัดให้มีตู่รับฟังความคิดเห็น

ด้านหลักความรับผิดชอบ คือ หากเกิดข้อเสียหรือข้อผิดพลาดผู้บริหารสถานศึกษาควรทำการยอมรับผลที่เกิดขึ้น ผู้บริหารจะต้องเป็นด่านหน้าในการรับผิดชอบและแก้ปัญหา คอยปกป้องลูกน้องและองค์กรให้ปลอดภัยจากคนภายนอก ผู้บริหารควรที่จะยอมรับและหาวิธีแก้ไข ปรับปรุงและพัฒนา เพื่อให้สถานศึกษามีการพัฒนาในทางที่ดีขึ้น สอดคล้องกับ นิตยา คงเกษม (2563) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพระบางเจ้าพระยาเมือง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ด้านหลักความรับผิดชอบ การบริหารโรงเรียนต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนดไว้ของสถานศึกษาอยู่เสมอ ทั้งสร้างความเข้าใจในระเบียบการบริหารงบประมาณให้ชัดเจนเพื่อไม่ให้เกิดปัญหา ทั้งสร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรที่จะส่งเสริมการทำงานให้เป็นไปตามเป้าหมาย การกิจของโรงเรียน

ด้านหลักความคุ้มค่า คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรใช้วัสดุในท้องถิ่น มาจัดทำสื่อการเรียน มีการจัดการอบรมเพื่อสอนวิธีการใช้วัสดุและอุปกรณ์ในท้องถิ่น มีการติดตามและชื่นชมบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างดีเยี่ยม เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจในการใช้วัสดุท้องถิ่นให้มากขึ้น สอดคล้องกับ พงษ์ธร สิงห์พันธ์ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ หลักความคุ้มค่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการใช้งบประมาณในการจัดการศึกษาให้เป็นตามวัตถุประสงค์ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องควรมีวิสัยทัศน์มีทักษะความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการ การใช้ทรัพยากรในชุมชน มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างคุ้มค่า และผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการจัดให้มีการรณรงค์การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นและนำมาบูรณาการใช้กับการจัดการศึกษา

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

จากการวิจัยการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่กุ-มหาวัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ทั้ง 6 ด้าน ประกอบด้วย ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักความคุ้มค่า ด้านที่ควรได้รับการพัฒนาที่สุด คือ ด้านหลักความรับผิดชอบต่อ ซึ่งเป็นหลักธรรมที่สำคัญผู้บริหารควรเป็นผู้ที่ตระหนักในสิทธิหน้าที่ความรับผิดชอบต่อความมุ่งมั่นและตั้งใจปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ สำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาของโรงเรียนกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กัลยาณี สีสารักษ์ และพิมลพรรณ เพชรสมบัติ. (2563). *หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28*. วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์, 5(3), 59-65.
- ชนแก้ว พรหมคำ. (2564). *การพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเลย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชนทอง ไทยทวี. (2562). *การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลกับสุขภาพองค์การของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- ธวัชชัย โพธิ์ศรี, นเรศ ชันชะรี และไพฑูริ ลังกา. (2566). *การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ*. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 17(1), 123-126.
- น้ำเพชร บุญศรี. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3*. การค้นคว้าอิสระ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา หลักสูตรหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- นิตยา คงเกษม. (2562). *แนวทางการบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพระบางเจ้าพระยาเมือง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1*. วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- ปาริชาติ เทพอารักษ์. (2550). “สังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาลรากฐานสังคมอยู่เย็นเป็นสุข”. วารสารเศรษฐกิจและสังคม, 44(1), 48-55.
- พงษ์ธร สิงห์พันธ์. (2564). การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ. วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต, 21(2), 16-17.
- พระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546. (9 ตุลาคม 2546) ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 120 ตอนที่ 100 ก, หน้า 1-16.
- โรงเรียนชุมชนบ้านแม่กุ่มน้อย. (2566). รายงานการประเมินตนเองประจำปี 2565. ตาก.
- โรงเรียนบ้านเจดีย์โคะ. (2566). รายงานการประเมินตนเองประจำปี 2565. ตาก.
- โรงเรียนบ้านถ้ำผาโต้. (2566). รายงานการประเมินตนเองประจำปี 2565. ตาก.
- โรงเรียนบ้านห้วยไม้แป้น. (2566). รายงานการประเมินตนเองประจำปี 2565. ตาก.
- สิรินญา ศิริประโคน. (2561). การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนบ้านมาบเตย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1. วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกริก.
- สุกานดา สุธาสน. (2560). การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามจรรยาบรรณวิชาชีพของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- อภิเชษฐ์ อยู่เทศ, เกษม แสงนนท และบุญเชิด ชำนิศาสตร์. (2566). แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์, 10(2), 326-327.

